Adroddiad i'r:	**Cabinet**
Dyddiad y Cyfarfod:	**26 Gorffennaf 2016**
Aelod / Swyddog Arweiniol:	**Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill/ Richard Weigh, Pennaeth Cyllid**
Awdur yr Adroddiad:	**Steve Gadd, Prif Gyfrifydd**
Teitl:	**Adroddiad Ariannol**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion am gyllideb refeniw ac arbedion y cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2016/17. Mae'r adroddiad hefyd yn darparu diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf, yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi diweddariad ar sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor ac i gadarnhau cyllidebau gwasanaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer 2016/17.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Aelodau i nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2016/17 a'r cynnydd a wnaed yn erbyn strategaeth y gyllideb a gytunwyd arni.

4. Manylion yr Adroddiad

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi crynodeb o gyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2016/17 (manylir arni yn **Atodiad 1**). Cyllideb refeniw net y cyngor yw £185.062m (£184.756m yn 15/16). Rhagwelir bod gorwariant o £0.402m ar gyllidebau gwasanaeth a chorfforaethol. Amlinellir y risgiau a'r tybiaethau sy'n sail i'r asesiad hwn yn Adran 6.

Cytunwyd ar arbedion o £5.2m fel rhan o'r gyllideb a gweler crynodeb o'r arbedion yn **Atodiad 2** sy'n cynnwys asesiad cychwynnol o'r cynnydd gydag arbedion 2016/17. Dengys yr asesiad ar y cam cynnar hwn bod 42% o arbedion eisoes wedi eu cyflawni, gyda 25% o arbedion pellach yn gwneud cynnydd da (gan ei gwneud yn debygol y bydd cyfanswm o 67% yn cael ei gyflawni). Mae rhagor o waith manylach ar y gweill ynghylch nifer yr arbedion sy'n cael eu hadolygu ar hyn o bryd, bydd y canlyniadau yn cael eu hadrodd mewn adroddiadau monitro yn y dyfodol.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllideb gytunedig yn tanategu gweithgaredd ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Ceir gwybodaeth ar wasanaethau sylweddol yn y paragraffau canlynol.

Amcanestynnir bod **Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata** ar hyn o bryd yn mynd i orwario £138k. Mae'r pwysau oherwydd costau diswyddo, costau rhyddhad sy'n uwch na ragwelwyd ac oedi o ran cyflawni arbedion. Mae'r arbedion yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd fel rhan o'r adolygiad cyffredinol o arbedion 16/17.

Mae **Cyllid** yn rhagweld tanwariant o £37k oherwydd swyddi gwag. Mae'r swyddi gwag yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd er mwyn helpu i sicrhau'r arbedion angenrheidiol ar gyfer 2017/18, gan sicrhau ar yr un pryd bod y gwasanaeth yn parhau i ddarparu gwasanaeth yn ystod cyfnod economaidd anodd i'r cyngor.

Gwasanaethau Amgylchedd a Phriffyrdd - Er bod gorwariant o £300k wedi'i gofnodi ar gyfer y gwasanaeth hwn, dim ond ffigur dangosol yw hynny ar hyn o bryd. Mae'r rhesymau dros gynnwys gorwariant ar y cyfnod hwn yn driphlyg:

- Cludiant Ysgol - bwriad y polisi newydd sy'n berthnasol ers mis Medi 2015 oedd datrys y pwysau parhaus ar y gyllideb yn y maes hwn, wedi bod yn destun nifer o apeliadau o amgylch cymhwysiad y polisi. Bydd datrys y problemau yn cynnwys cynnydd mewn costau Cludiant Ysgol yn barhaus yn ogystal â chostau cyfreithiol penodol unwaith ac am byth.
- Bydd costau ychwanegol oherwydd methiant diweddar cwmni bysiau lleol. Mae cynlluniau ar waith i ymdrin â llwybrau ysgol a chludiant cyhoeddus, ond bydd costau ychwanegol yn gysylltiedig, er yn y cyfnod cynnar hwn dim ond amcangyfrifon sydd ar gael.
- Mae'r gwasanaeth hefyd yn wynebu pwysau ynghylch contract Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru - mae'r gwasanaeth wedi lleihau costau er mwyn cyfyngu ar effaith y gostyngiadau mewn incwm ffioedd sy'n hysbys ar hyn o bryd, fodd bynnag, mae risg o ostyngiadau pellach yn parhau i fod mewn incwm a lefelau gwaith.

Er nad oes unrhyw amrywiannau penodol yn cael eu hadrodd ar wasanaethau eraill ar hyn o bryd rhagwelir y bydd angen i'r gwasanaethau canlynol i nodi camau rheoli er mwyn cynnwys y pwysau canlynol o fewn y gyllideb gyffredinol:

- **Gwasanaethau Cymunedol** - pwysau chwyddiant megis gweithredu'r Cyflog Byw Gwladol (LlGC) statudol a fydd yn arwain at gynnydd mewn ffioedd cartref gofal. Er y gobaith yw bod modd cynnwys y pwysau yn

16/17 o fewn y cyllidebau presennol a thrwy ddefnyddio cronfeydd wrth gefn, bydd y cynnydd blynyddol mewn LlGC yn achosi pwysau sylweddol yn y blynyddoedd i ddod. Mae Gwasanaethau Cymunedol wedi defnyddio cronfeydd wrth gefn o £0.386m yn 2015/16 mewn ymateb i bwysau o'r fath ac ar hyn o bryd rhagwelir y bydd angen i'r gwasanaeth i ddefnyddio oddeutu £1m o arian wrth gefn yn 2016/17. Mae'r pwysau hwn yn cael ei ystyried fel rhan o'r broses gyllideb 2017/18 a Chynllun Ariannol Tymor Canolig.

- Hefyd mae nifer o gyllidebau a arweinir gan alw yn parhau i fodoli ac felly ceir cyllidebau anweddol megis **Lleoliadau Plant**. Mae cronfeydd wrth gefn wedi eu rhoi ar waith i helpu i reoli amrywiadau blynyddol, fodd bynnag, maent yn parhau i fod yn feysydd o risg yn 16/17 a thu hwnt a byddant yn cael eu monitro'n fanwl.

Er hynny, mae gan wasanaethau hefyd lefel iach o gronfeydd wrth gefn penodol ac wedi cael caniatâd i gario tanwariant gwasanaeth arwyddocaol drosodd sydd wedi'u nodi yn llawn yn yr Adroddiad Alldro Terfynol ar gyfer 2015/16. Hefyd, fel rhan o'r broses gyllideb 16/17 mae cronfa wrth gefn i gyflenwi cyllideb ar gyfer blwyddyn yn unig o £486k wedi'i neilltuo i liniaru'r risgiau i gyflwyno'r gyllideb gan gynnwys unrhyw oedi wrth gyflawni arbedion effeithlonrwydd. Mae adolygiad llawn o'r holl bwysau gwasanaeth a strategol yn ystod y flwyddyn ac yn y dyfodol ar hyn o bryd yn cael ei gynnal fel rhan o'r broses gyllideb 2017/18. Bydd canlyniadau'r ymarfer hwn yn cael ei adrodd i'r Aelodau yn yr hydref.

Corfforaethol - Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC) yn cynnwys arbedion gyda tharged o £1m ar gyfer 2017/18. Mae'n debygol y bydd rhai o'r arbedion hyn yn cael eu nodi a'u cyflawni yn ystod 2016/17. Bydd cynnydd yn cael ei adrodd i'r Aelodau yn ystod y misoedd nesaf.

Ysgolion - Er bod ysgolion yn derbyn gwarchodaeth o 1.85% (£1.173m) maent hefyd wedi gorfod dod o hyd i arbedion effeithlonrwydd i ariannu pwysau chwyddiant o tua £2.5m. Fel yr adroddwyd y mis diwethaf mae'n debygol y byddai'r gostyngiad mewn balansau Ysgolion a welwyd yn ystod 2015/16 yn parhau yn 2016/17. Mae asesiadau cychwynnol o falansau a ragwelir yn dangos ar ddiwedd mis Mehefin bod yr amcanestyniad ar gyfer balansau ysgolion yn ddiffyg balans net o £0.687m, sef gostyngiad o £2.249m ar y balansau a ddygwyd ymlaen o 2015/16 (£1.562m). Ar hyn o bryd mae ysgolion yn gweithio'n agos gyda chydweithwyr Cyllid Addysg ar gynlluniau ariannol manwl ar gyfer y flwyddyn academaidd newydd ac ar gyfer y ddwy flynedd ganlynol i gyflwyno cyllidebau cytbwys tymor hir. Bydd y Cabinet yn derbyn rhagor o fanylion ar gynnydd y broses yn fisol drwy'r Adroddiad Cyllid.

Cyfrif Refeniw Tai (CRT) Mae'r sefyllfa refeniw diweddaraf yn rhagdybio cynnydd mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn o £257k sydd yn unol â'r cynnydd a gyllidebwyd o £257k. Rhagwelir balansau CRT i fod yn £2.861m ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r gyllideb Cyfalaf o £11.8m yn cael ei ddyrannu rhwng gwelliannau arfaethedig i stoc dai presennol (£8m) a datblygiadau adeiladu newydd (£3.8m).

Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Mai, roedd cyfanswm benthyca'r Cyngor yn £190.165m ar gyfradd gyfartalog o 4.95%. Roedd balansau buddsoddi yn £5.9m ar gyfradd gyfartalog o 0.25%.

Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor yn amgaeedig fel **Atodiad 3**. Mae'r cynllun cyfalaf cyffredinol a gymeradwywyd yn £34.5m gyda gwariant hyd yn hyn o £4.4m. Hefyd wedi ei gynnwys yn Atodiad 3 yw'r gwariant arfaethedig o £31m ar y **Cynllun Corfforaethol**. Mae **Atodiad 4** yn rhoi diweddariad ar y prosiectau mawr sydd wedi'u cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf.

Cronfeydd arian parod wrth gefn y **Cynllun Corfforaethol** ar ddechrau 2016/17 yw £2.050m. Mae hyn ar ôl ystyried arian wedi'i ymrwymo a'i drosglwyddo eisoes i'r cynllun cyfalaf i ariannu gwariant yn 2016/17 o £7m. Gan ganiatáu ar gyfer cyllid a ragwelir a gwariant ychwanegol yn ystod y flwyddyn, amcangyfrifir mai balans y Cynllun Corfforaethol ar ddiwedd y flwyddyn yw £4.7m.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AoEaG) a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Mae Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb wedi'i gwblhau ar gyfer pob cynnig perthnasol a gynhwysir yng Nghyllideb 2016/17.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Yn ogystal ag adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae proses y gyllideb wedi cael ei ystyried gan y Tîm Gweithredol Corfforaethol, UDA, Briffio Cabinet a chyfarfodydd Briffio'r Cyngor. Adolygwyd cynigion penodol gan bwyllgorau archwilio. Cynhaliwyd gweithdai cyllideb rheolaidd gydag aelodau etholedig i archwilio cyllidebau gwasanaeth ac i ystyried cynigion y gyllideb. Mae'r cyngor wedi ymgynghori â'i bartneriaid trwy'r Gwasanaeth Lleol ar y cyd. Mae pob aelod o staff wedi'u hysbysu am y broses gosod y gyllideb ac mae'r cyngor wedi ymgynghori neu'n bwriadu ymgynghori'n llawn â'r staff yr effeithir arnynt, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau AD y Cyngor. Ymgynghorwyd â'r Undebau Llafur trwy'r Cyd-Bwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau yn parhau i reoli cyllidebau yn ddoeth a bod unrhyw arian dros ben yn ystod y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn enwedig o ystyried maint y gostyngiadau yn y gyllideb sy'n ofynnol yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

Mae pwysau penodol yn amlwg ar gyllidebau gofal cymdeithasol ond bydd yn cael ei gynnwys yn y flwyddyn gyfredol a'i ystyried fel rhan o broses y gyllideb ar gyfer 2017/18. Mae rhagolygon yn dangos y bydd balansau ysgolion yn parhau i ddirywio a bydd y sefyllfa yn cael ei adolygu'n agos.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae’n parhau i fod yn gyfnod ariannol heriol a bydd methu â chyflawni'r strategaeth gyllidebol a gytunwyd arni yn rhoi pwysau pellach ar wasanaethau yn y flwyddyn ariannol bresennol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli cyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei gyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 i wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol.